

ערן כותב לאודי

עשרות אלפים קראו את 'המכתב של אודי'. הדברים הכנים, היוצאים מן הלב, נגעו עמוק בנפשם של רבים, שהתרגשו, הזילו דמעה ואימצו את הדברים אל ליבם. לבקשת רבים אנו מביאים את המשך הסיפור: ערן, חברו הטוב של אודי, שאליו היה מיועד המכתב המקורי, חושף את הדברים מהצד שלו.

מכתב זה הוא המשך 'המכתב של אודי' שפורסם באתר חברים מקשיבים – www.makshivim.org.il. מי שלא קרא את המכתב הראשון מומלץ לו לקרוא אותו לפני המכתב הזה, כדי להבין את השתלשלות העניינים.

"אודי היקר מאוד,

הייתי באמצע התארגנויות אחרונות לפני השינה, כשהפלאפון שלי צלצל פתאום. השעה הייתה אחת אחר הצות. לא מזמן חזרתי הביתה אחרי יום עמוס בפעילויות וחוויות, כשבראש כולן מסיבת יום ההולדת שערכנו לך בבית החולים. הרגשתי נהדר. נראה היה שהמסיבה הייתה ממש מוצלחת, והצלחנו לשמח אותך ולשפר את מצב רוחך.

התפלאתי מאוד. מי כבר יכול להתקשר אליי בשעה כזו? נטלתי בידי את המכשיר. זיהיתי מייד את המספר שעל הצג. זה היה אבא שלך. הוא בטח רוצה להודות לי על כל הטירחה באירגון המסיבה, חשבתי לעצמי. אבל מה כל כך דחוף בשעה כזו, תמהתי. יכול להיות שקרה משהו אחר? התחלתי לדאוג. עוד כשהתחיל כל הסיפור, לפני שלושה חודשים, ביקשתי מאבא שלך לעדכן אותי תמיד בכל התפתחות במצבך. התפללתי בליבי שלא קרה שום דבר רע.

עניתי לשיחה. הקול של אביך רעד והיה נשמע מוזר. בקושי הצלחתי לשמוע את המילים שלו. אני לא יודע אם היו בעיות בקליטה או שהיה קשה לו לדבר, אבל מבין שברי המשפטים הצלחתי איכשהו לקלוט כמה מילים: "הדרדרות... טיפול נמרץ... הרופאים... מצב קשה...". השיחה התנתקה. לא האמנתי. הרי רק היום יצאת מהניתוח הגדול. כל כך בנינו עליו. כמה קיווינו וציפינו שהוא יוציא אותך מזה. מה השתבש פתאום?

הרגשתי שאני מוכרח להגיע אליך לבית החולים. ניסיתי להתקשר לחברים נוספים, אך כולם כבר היו ישנים. רק את אסף הצלחתי לתפוס ער, ותוך כמה דקות כבר היינו בדרך לבית החולים. אבא שלו הסכים להסיע אותנו ברכב שלו. המחשבות התרוצצו בראשי שאיים להתפקע. בכל הלילה שלפני הניתוח כמעט ולא ישנתי. התאספנו כל החברה בבית של איציק, ואמרנו תהילים לרפואתך. כל התקופה האחרונה הייתה מתוחה מאד, לכל החברים, ולי במיוחד, בגלל שהיינו קרובים כל כך. ידענו שהמצב שלך לא פשוט, ושלא ברור איך כל זה ייגמר. אך כל הזמן המשכנו להיות אופטימיים ולהאמין שתצא מזה.

הקשר בין שנינו, אודי, היה תמיד מיוחד מאוד. היינו מספרים זה לזה הכל, מדברים המון. היינו מבלים ביחד, לומדים למבחנים, מתכננים תוכניות. מה שלאחרים הייתי צריך להסביר במלים רבות אתה הבנת ברמז קטן. אהבתי אותך מאוד ודאגתי לך כמו לאח. בתוך תוכי היה משהו שסירב להאמין שיקרה לך משהו. ראיתי אותנו ממשכים ביחד שנים רבות וארוכות.

"על מה אתה חושב?" שאל אסף, שובר את השתיקה, מנסה לחדור למתרחש בתוך מוחי. "אני כבר לא יודע מה לחשוב יותר", עניתי לו בשקט. הרכב נכנס לחניית בית החולים.

תוך שלוש דקות כבר היינו בפנים. הדוד שלך חיים עצר אותנו בכניסה לחדר הטיפולים שבו היית. הוא הנחית עלינו את הבשורה הקשה: "המצב של אודי הדרדר הלילה. הוא איבד את ההכרה ונלקח ליחידה לטיפול נמרץ. מערכת החיסון שלו קרסה לגמרי..." המילים דהדו בראשי כמו פטישים, כשהוא הוסיף את המילים הבאות שנעצו בי כמו סכין בלב: "הרופאים אומרים שהוא לא יעבור את הלילה..."

אסף ואני הסתכלנו זה בזה באימה. קיוויתי להתעורר פתאום ולגלות שכל זה הוא סתם חלום רע.

נכנסנו לחדר בצעדים חרישיים. עמדו שם שני רופאים ואחות וההורים שלך. הפנים שלהם אמרו הכל. ליוויתי אותם בכל התקופה האחרונה, אבל עכשיו זה היה השיא. אמא שלך נראתה נורא, הפנים שלה היו אדומות ושטופות בדמעות. היא ישבה על כיסא ליד המיטה שלך והתייפחה. אבא שלך עמד מאחוריה. שכבת שם על המיטה. מסיכת הנשמה כיסתה את פניך והיית מחובר לכל מיני מכשירים. בקושי היה אפשר לראות אותך. אחד הרופאים ניגש אלינו ולחש לנו: "אל תתעכבו כאן, בחורים. זו ההזדמנות שלכם להיפרד. נצלו אותה..."

'מה פתאום להיפרד? צעקתי בתוכי, 'אני לא מוכן להיפרד. לא מסכים שאודי ילך. יש לנו עוד המון דברים לעשות ביחד. מה עם כל התוכניות שלנו? הוא לא יכול לעזוב ככה פתאום!'

את מה שהתרחש בשעות שלאחר מכן אני כמעט ולא זוכר. הרופאים אומנם טעו, אבל לא בהרבה. הצלחת לעבור את הלילה בחיים. כנראה הנשמה התקשתה להיפרד מהגוף שלך כל כך מהר. אך באמצע היום שלמחרת, הסרטן הכריע אותך. הרופא יצא אלינו, ניגש להוריך במבט מושפל ולחש להם בקול צרוד: "בועז, אילנה, אני מצטער מאד, עשינו את כל מה שיכולנו, אבל זה כבר לא בידיים שלנו עוד... זהו. זה נגמר..."

אביך לחץ את ידו של הרופא והודה לו על המאמצים שהם השקיעו בכל התקופה הזו. הוא ניסה לתמוך באמך, וְחִבּוּרָה של קרובי משפחה שלכם הקיפה אותם, אך אני כבר לא הייתי שם יותר. רגילי נשאו אותי החוצה, כאילו מאליהם. רציתי לצאת מן המקום הזה כמה שיותר מהר. לא חשוב לאן. העיקר לצאת.

שמש של צהריים קידמה את פניי. המולת הרחוב הקיפה אותי מכל עבר. מכוניות, אנשים, רעש, כל אחד ממחר לדרכו. רציתי לעמוד באמצע הכביש ולצעוק: "מה קורה לכם אנשים! איך אתם מסוגלים להמשיך כך, כאילו לא קרה כלום! אתם לא יודעים שאודי מת!?!!"

כנראה מישהו מלמעלה שמר עליי והוביל אותי הביתה בשלום בלי להידרס על ידי אף רכב, כי אני כבר לא שמת לי לב לכלום. התהלכתי כמו בעולם אחר. לא הצלחתי לעכל מה קורה. גם בהלוויה לא חזרתי לעצמי. הגוף שלי היה שם, אבל המחשבות היו במקום אחר, אודי. רציתי **ללכת איתך**...

כולם היו שם. החברים מהלימודים ומהסניף, שכנים, קרובי משפחה ומכרים. אפילו יחזקאל פרישמן המורה הזקן לביולוגיה. אני כמעט ולא זוכר מה התרחש שם ומה נאמר בהלוויה. רק דבר אחד נשאר חרות בזיכרוני: אחותך הקטנה, מיכל, מנפנפת לך בידה לשלום בעת שמורידים את גופך אל הקבר ושפתיה ממלמלת: "להתראות, אודי, אני אוהבת אותך..."

ימי השבעה עברו עליי כמו חלום בלהות. אנשים נכנסו ויצאו, באו לנחם ולספר, ואני הסתובבתי שם כסהרורי בקושי אכלתי וישנתי בכל הימים האלו. הייתי כבוי לגמרי.

ביום השבעה עלינו לקבר שלך. אמרו שם כמה הספדים וקדיש, וכל האנשים התפזרו לבתיהם. אני נשארתי לעמוד שם, מתקשה להיפרד. ללכת זה היה כאילו להודות ש'זהו, הכל נגמר'. לא יכולתי. פתאום ניגש אליי אביך והניח את ידו על כתפי. "הייתי היום בבית החולים", הוא אמר, "הלכתי לאסוף משם את החפצים של אודי, ומצאתי **משהו בשבילך**..." הוא הושיט לי כמה דפים מקופלים. "האחות מצאה אותם מונחים מתחת הכרית של אודי", הוסיף. ביד רועדת נטלתי אותם בידי והתחלתי לקרוא. העיניים שלי 'טרפו' את המילים. זה היה **המכתב שלך**:

"שלום ערן, כשתקרא את השורות האלו, אני כבר לא אהיה אתכם. אני נמצא כעת רחוק ממך מאד. בעולם אחר. אני מקווה שהדברים שאתה עומד לקרוא עכשיו לא יגרמו לך צער, ושתצליח להתגבר ולחזור למסלול חייך מהר ככל האפשר, אך יש כמה דברים שהרגשתי שאני פשוט חייב לומר לך..."

קראתי את הדברים שוב ושוב, אבל הלב שלי היה סתום. לא הצלחתי לעכל באמת את מה שרצית לומר לי.

התקופה שלאחר מכן הייתה קשה מאוד עבורי. לא הצלחתי לחזור למסלול. התחלתי להיעדר מהלימודים. בקושי אכלתי, וירדתי במשקל בצורה ניכרת. לא היה עובר יום בלי שהייתי חושב עליך. בלילה הייתי שוכב שעות במיטה ולא נרדם. וגם פְּשֵׁנְדֵמְתִי, הייתי חולם רק על דבר אחד, אודי. **עליך**. הייתי צועק מתוך שינה ומתעורר שטוף זיעה קרה. ההורים שלי התחילו לדאוג. הם הציעו לי לשוחח עם היועץ החינוכי של הישיבה או להיפגש עם פסיכולוג, אבל אני לא רציתי. הייתי שקוע בעצמי ובאבל שלי. הפסקתי לחיות כמו בן אדם. אולי יהיה מדויק יותר לתאר את המצב שלי באותו זמן – לא הייתי חי, רק המשכתי **להתקיים**...

ביום השלושים לפטירתך נערכה בבית שלכם אזכרה. אמא שלך ניגשה אלי אחרי כן ואמרה שאני נראה לא טוב. "אתה אוכל, ערן? ישן? דואג לעצמך?" דחיתי אותה בחיוך רפה "אל תדאגי. הכל בסדר אצלי". אך בלב ידעתי שאני משקר. שום דבר לא בסדר אצלי.

באותו לילה שוב לא הצלחתי להירדם. קמתי מהמיטה והתחלתי להסתובב בחדר. הבטתי מבעד לחלון וראיתי דרכו את **הים**. גדול, שחור, סוער. כל כך משקף את מה שהרגשתי באותו רגע. התלבשתי ויצאתי מהבית. התחלתי לצעוד לעבר החוף. היינו אוהבים ללכת לשם ביחד, אודי, טובלים במים, משכשכים את רגלינו בין הגלים, רצים לאורך החוף או סתם שוכבים על החול הרך ומדברים אל תוך הלילה.

השמים היו מעוננים באותו לילה והירח נעלם. מכל עבר היה הכל שחור וקודר. הרגשתי שהכל מאיים להטביע אותי בתוכו ואין שום זיק של אור ותקווה. אני מתבייש להגיד, אבל כמעט ורציתי לרוץ אל תוך המים ולהיעלם בתוכם... רוח חזקה החלה לנשוב. לא לקחתי איתי סוודר. היה לי קר, אך לא ידעתי מה מציק יותר. הקור שבחוץ או **הכפור שבפנים**, בתוך הלב. לא ידעתי מה יהיה איתי. הרגשתי שאני הולך ושקוע בתוך העצב והייאוש, כולי מלא **כעס** ומרירות. על מה? על הרופאים שלא הצליחו להציל אותך. על הסרטן שלקח אותך. על העולם כולו.

הכנסתי את הידיים לכיסים כדי להתחמם קצת, ופתאום היד שלי נתקלה בחפץ קשה. הוצאתי אותו החוצה. זו הייתה **סוכרייה**. לשבריר שניה לא הבנתי מה היא עושה בכיס שלי, אך מייד נזכרתי. קיבלתי אותה היום בצהריים מאחותך הקטנה, מיכל. כשהייתי אצלכם בבית עברתי ליד דלת החדר שלה. היא ישבה שם ושיחקה עם שתי חברות. שמחה, צוחקת, צוהלת. הפוך בדיוק ממה שאני הרגשתי באותו רגע. פתאום היא הבחינה בי עומד בפתח החדר. "שלום, ערן" היא אמרה וחייכה אלי "רוצה סוכרייה?" על השטיח לידה הייתה מונחת ערימה של סוכריות שכנראה מישהו הביא לה. היא ניגשה אליי ונתנה לי סוכרייה אחת. אז לא התאים לי לאכול אותה. הרגשתי כל כך מר, ומשהו מתוק פשוט היה לא שייך. אמרתי לה תודה והכנסתי את הסוכרייה לכיס. משום מה דווקא עכשיו, בלילה על החוף התחשק לי לאכול אותה. קילפתי את נייר העטיפה וקירבתי את הסוכרייה לפי, תוך כדי ששפתיי ממלמלות את מילות הברכה: "ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם, **שהכול נהיה בדברו**..."

ואז באותו רגע **קרה לי משהו**, אודי. אני לא יודע להסביר את זה. אין לי מושג מאיפה זה בא, אבל משהו התרחש בתוכי. המילים הפשוטות והנוקבות האלו הדהדו פתאום באוזניי, חודרות את כל העטיפות שהצלחתי לעטות על עצמי בחודש האחרון. **"שֶׁהַכָּל... נִהְיָה... בְּדַבְרוֹ"**. 'ה - פ' - ל ... נ - ה - י - ה ... ב - ד - ר - ר - ו'... 'מה קורה לך, ערן? שאלתי פתאום את עצמי, 'השתגעת לגמרי? לאן נעלמה **האמונה שלך**?! האמונה שיש מישהו שם למעלה שנותן את החיים, שמביא את הנשמות לעולם. מישהו שמחליט מתי מגיע זמנו של אדם להיוולד ומתי אדם מסיים את תפקידו ומגיעה שעתו לחזור אליו'. קול פנימי קרא אלי פתאום מעמקי לבבי: **"אודי מת, ערן. את זה לא תוכל לשנות יותר. אבל תחליט אתה, האם אתה רוצה למות ביחד איתו או שאתה בוחר לחיות... לחיות בשביל שניכם!!!"**

ואז באותו רגע חשבתי לעצמי, אודי, מה **אתה** היית אומר עלי אם היית עכשיו לצידי. אני בטוח שהיית **כועס עלי**. 'מה קורה איתך, ערן? עד מתי תמשיך לרחם על עצמך ולבוסס בתוך הבוץ של המסקנות שהכנסת את עצמך לתוכו?! יאללה, חבר, קח את עצמך בידיים ותתחיל לזוז!'

בעצם אני יודע, אודי, **בדיוק** מה היית אומר לי עכשיו. הכנסתי את ידי לכיס החולצה והוצאתי את המכתב שלך (אני נושא אותו בכיסי כל הזמן). באותה שנייה התפזרו מעט העננים וירח גדול ויפה עמד במרכז הרקיע מאיר את המילים שבידי:

"עכשיו אני יודע, ערן, שבעולם הזה אין לאף אחד תעודת ביטוח. החיים הם מתנה יקרה כל כך. חייבים לנצל כל טיפה מהם. אני משוכנע שאם היה לי כל החיים את המבט שיש לי עכשיו, המון דברים הייתי עושה אחרת לגמרי... לי כבר לא תהיה הזדמנות לחיות אחרת. אבל אתה, עדיין יכול..."
קראתי את המילים ומשהו בתוכי התעורר לתחייה.

ואז החלטתי, אודי.

החלטתי **לחזור!**

לחזור **לעצמי.**

לחזור **לחיים!**

ולא רק בשבילי.

מעכשיו **גם בשבילך.**

בכל הכוח ובכל העוצמה.

הרגשתי כאילו **נולדתי מחדש...**

גשם התחיל לטפטף, אבל לי זה כבר לא היה איכפת. השמים נפתחו, והלב שלי נפתח יחד איתם. המשכתי לקרוא במכתב שלך, אודי:

"אני מצטער, ערן, אם המילים האחרונות קצת מחוקות. אלו הדמעות שלי, שזולגות מעצמן. כן, אני בוכה, ואני לא מתבייש בזה. אני שמח ומודה על כל מה שהיה, אך הלוואי שיכולתי לעשות את הדברים טוב יותר. ינחם אותי לדעת שהדברים שלי ייכנסו ללבך ובזכותם אתה תחיה את חייך קצת אחרת..."
הדמעות שלך, אודי, התערבו בדמעות שלי, שהתערבו בטיפות הגשם שהמשיך לרדת מן השמים.
גשם שמצמיח דברים חדשים. **גשם של ברכה.**

באותו לילה ישנתי טוב כמו שלא ישנתי כבר הרבה זמן.

כשקמתי למחרת בבוקר הכל היה נראה אחרת. התברר לי שכל כך הייתי מסוגר ונתון בעצמי ובאבל שלי בכל התקופה הזו, עד **ששכחתי לגמרי את מי שמסביבי**. אנשים, שאולי קשה וכואב להם לא פחות ממני, והם היו זקוקים לי כל התקופה הזו. חזרתי להיות מודע למה שמתרחש מסביבי. לאנשים. למה שעובר עליהם. לכאבים ולמצוקות שלהם. התחלתי לעזור להם ולתת להם כתף ברגעי החולשה והמשבר שלהם.

גיליתי שאני מוקף בהמון אנשים שאיכפת להם ממני ורוצים לעזור לי ולתמוך בי, אבל אני פשוט לא נתתי להם כל התקופה הזו. כשאיבדתי אותך, אודי, הרגשתי כאילו חרב עליי עולמי, כאילו לא נשאר לי עוד כלום. אבל עכשיו אני מבין שהעולם שלי מלא בעוד המון אנשים טובים ואוהבים, ושגם אם איבדתי אותך זה לא אומר שכל העולם שלי נחרב. זכיתי לעוד המון דברים חוץ מזה. התחלתי לשים לב להרבה דברים שלפני כן פשוט נעלמו מעיניי.

עכשיו, חודשיים אחרי כל זה, אני אדם אחר לגמרי. חזרתי להיות אותו ערן שתמיד הכרת, אודי, שמח, חברותי, תוסס, מלא מרץ שמחת חיים. ואפילו יותר מזה...

עברתי תקופה לא פשוטה, אבל למדתי ממנה הרבה דברים שאולי בכל דרך אחרת קשה מאוד ללמוד. לא שילמתי שכר לימוד של כסף. שילמתי בדם, כאב לב ודמעות. אבל אולי דווקא בגלל זה, הדברים האלו נצרכו בי כל כך עמוק.

למדתי, אודי, שיותר מדי דברים בחיים אנחנו מקבלים **כמובנים מאליהם**. אנחנו לא מעריכים אותם ולא מודים עליהם. רק ברגע שהם **נלקחים מאיתנו** פתאום אנחנו נזכרים לשים לב כמה טוב היה לנו עד עכשיו, וכמה לא הערכנו אותו.

אתה זוכר שבסוף השישית שברתי את הידיים? את שתי הידיים? זה היה כשהחלקתי במורד ההר בטיול השנתי למכתש הגדול. זה היה ממש איום ונורא! במשך חודש וחצי נאלצתי להסתובב עם גבס על שתי הידיים. הפסדתי לימודים, פספסתי את הבגרות בהיסטוריה, אבל דבר אחד גדול למדתי באותו זמן: **מה זה ידיים!** כל מיני פעולות פשוטות שלפני כן הייתי עושה בלי מחשבה בכלל, נעשו פתאום למשימה מורכבת וכואבת, ולפעמים - בלתי אפשרית. פעולות יומיומיות פשוטות כמו לאחוז מזלג, לחייג בטלפון, לקשור שרוך של נעל או אפילו סתם לגרד באוזן, נעשו פתאום כל כך קשות. שלא לדבר על ללכת לשירותים או להתקלח... התחלתי אז לראות באור חדש ולהעריך דברים שלפני כן היו אצלי מובנים מאליהם. באותה תקופה נזכרתי בשיר ילדים שלמדנו מהגננת, אך רק אז הבנתי את מלוא המשמעות שלו: **"אודה לך ה' על שתי ידיי, אודה לך ה' על שתי רגליי, אודה לך ה' על צווארי, אודה לך ה' על גופי הבריא".** כן, כן, זה הרי לא חייב להיות ככה. יכול היה להיות אחרת לגמרי.

לפני זמן מה נתקלתי בסטיקר שהיה מודבק על אחת המכוניות ברחוב שלי שהיו כתובות עליו 4 מילים חשובות ביותר: **"ברוך השם. אני נושם"**. גם זה לא מובן מאליי. יש כאלה שלא זוכים לזה. אבל ברוך השם אני זכיתי. ולא סתם לחיות אלא לקבל לב בריא, ריאות שפועלות, כבד תקין, עיניים שרואות ועוד אלף ואחד דברים - משפחה, חברים, מורים, סביבה תומכת, כשרונות ויכולות ועוד ועוד. פתאום התחלתי להיות שמח הרבה יותר, להעריך ולהודות על כל הטוב שיש לי, ולא רק 'לקטר' ולהתלונן על כל דבר קטן שלא מסתדר בדיוק כמו שדמיינתי לעצמי.

אני רוצה לספר לך, אודי, על עוד דבר שגיליתי לאחרונה. בהלוויה שלך ובמהלך ימי השבעה סיפרו עליך כל מיני סיפורים מדהימים. על ההתנהגות שלך, המידות שלך, על דברים טובים שעשית, והיה שם משהו ששאל: **למה אלוקים לוקח תמיד דווקא את האנשים הכי טובים!?** אני זוכר שגם אחרי שדורון נהרג בתאונת דרכים וכולם דיברו עליו וסיפרו על האישיות שלו, משהו שאל 'למה אלוקים לוקח תמיד את הטובים ביותר'. חשבתי הרבה על השאלה הזו ושמתני לב לדבר מעניין: תמיד בהלוויות של אנשים שנהרגו בפיגוע, בתאונת דרכים או מתו ממחלה, תמיד מספרים כמה טובים ונהדרים הם היו, ושחבל שאלוקים לוקח דווקא את האנשים הכי טובים. אבל כשחשבתי שוב הגעתי למסקנה שזה **בכלל לא נכון**. אלוקים לא לוקח דווקא את הטובים ביותר. הוא לוקח את מי שהוא לוקח בזמן שהוא לוקח משיקולים שאנחנו בני האדם לא תמיד נוכל להבין. יש מי שזקוק לשבעים או שמונים שנה כדי לסיים את תפקידו פה עלי אדמות, ויש מי שמספיקות לו שבע עשרה שנה או אפילו פחות. לאלוקים יש את החשבונות שלו. אך לא נכון לומר שהוא לוקח דווקא את הטובים. האמת היא שאנחנו פשוט **מוקפים באנשים טובים**. כל אחד עם האישיות המיוחדת שלו, התכונות הטובות, המידות והמעלות שלו. **ואין אדם שאין לו צדדים טובים**. אלא שבמהלך החיים אנחנו לא כל כך שמים לב אליהם. אנו נוטים להתמקד דווקא בשלילה, לראות את הדברים הפחות טובים, לכעוס אחד על השני, לקנא ולהסתכסך. רק כשהאדם מת, אנחנו נזכרים סוף סוף לשים בצד את כל הדברים הטפלים, הריבים הקטנוניים והשטויות, ומתמקדים בעיקר. ואז אנחנו מגלים שהאדם שחי לצידנו כל השנים היה אדם מדהים עם המון דברים טובים, ומצטערים שלא הערכנו אותו מספיק כל הזמן הזה.

ואני שואל, **האם אנשים חייבים למות כדי שיעריכו אותם באמת?** האם אי אפשר שגם בחיים נשים לב לכל הדברים הטובים שיש באנשים שלצידנו? הרי מה שמתגלה אחרי המוות זה לא גילוי חדשני שלא היה ידוע קודם. אלו דברים פשוטים וידועים, שבטיפשותנו התעלמנו מהם, ושמונו במרכז דווקא את הדברים הפחות טובים. **לא חבל שנגלה את זה רק כשכבר יהיה מאוחר מדי?**

השעה עכשיו כבר אחת בלילה ואני חייב לסיים, אודי, אבל רציתי לספר לך עוד דבר אחד שאני בטוח שישמח אותך. דבר שאתה רצית מאוד לעשות, אבל לא הספקת.

לא תאמין, אבל בערב ראש השנה האחרון הלכתי לבקר את יחזקאל פרישמן, המורה הזקן לביולוגיה. זה שתמיד אהבנו לעשות לו תעלולים, לצחוק עליו ולהפריע לו. נסעתי עד הבית שלו בקצה העיר. הוא ממש הופתע לראות אותי. לא נראה לי שאי פעם קרה שתלמיד בא לבקר אותו בבית. הוא הכניס אותי פנימה והושיב אותי בסלון. כשאשתו נכנסה לחדר והגישה לי שתייה, הוא הציג אותי בגאווה: "תכירי, לאה, זה ערן, התלמיד שלי, הוא בא לבקר אותי". כל הזמן דיבר כמה שהוא שמח לראות אותי ושיפה מצידו שבאתי לבקר. ואז כשישבתי שם מולו עשיתי דבר שמאוד היה קשה לי לעשות. זה דרש ממני מאמץ אדיר, אבל הרגשתי שאני פשוט חייב לעשות את זה, אודי. בשבילך. בשבילי. בשביל עוד כמה אנשים. ביקשתי ממנו **סְלִיחָה**.

על כל הצרות שעשינו לו בשנים שהוא לימד אותנו, על שצחקנו עליו וחיקינו אותו, ועל עוד כל מיני שטויות של ילדים שלא תמיד חושבים שגם המורה הוא בן אדם עם רגשות ויש לו נפש שיכול לכאוב לה.

כשגמרתי להגיד את זה הרגשתי הקלה, כאילו השתחררתי ממשא גדול שרביץ על כתפיי. חבל שלא היית שם, אודי, לראות את הדמעות שעמדו בעיניי שלו כשהוא קם וחיבק אותי. "כבר אז סלחתי לכם", הוא אמר, "אבל כל כך משמח אותי לראות שגם לכם זה איכפת ושאתם חושבים עליי". כל כך שמחתי שעשיתי את זה, אודי. הרגשתי שעכשיו ישלמתי את החוב שלנו ואני יכול להיכנס לראש השנה בלב שקט.

אבל האמת היא שזה לא רק זה. מאז הסיפור הזה אני הרבה יותר רגיש לפגיעה באנשים, להערות מעליבות, עלבונות וזלזול בכבוד של משהו אחר. זה אחד הדברים שלמדתי מהמכתב שלך, אודי. קראתי אותו שוב ושוב

ופתאום התחלתי לשים לב להרבה מאוד דברים. לקשר שלי עם אבא ואמא, לאחים והאחיות הקטנים (יובל ושירה לא האמינו מה קרה לי פתאום שאני מסכים לשחק איתם ומתעניין איך היה בבית הספר היום), לאיך נראית התפילה שלי, ובכלל כמה החיים הם דבר נפלא ואנחנו צריכים לשמוח על כל רגע ועל כל נשימה. היום אני מעריך הרבה דברים פשוטים שפעם יעברו לידי בלי לשים לב – את היכולת לחשוב, לדבר, לצחוק, להתרגש, ללכת, לראות, לגעת, למשש, לאהוב. אני מתפעל מן היופי שבטבע, מצפצוף הציפורים, מהתכלת בשמים, מהפרחים שפורחים ומעוד אלף דברים אחרים.

לא השארת צוואה כתובה, אודי, אבל השארת אחריו הרבה מאוד. ישבנו לא מזמן כמה חברה בסניף וחשבנו איך להנציח אותך. החלטנו שנבחר כל מיני דברים טובים שאפיינו אותך ונאמץ אותם לחיים שלנו. היה נראה לנו שזאת תהיה הדרך הכי טובה לזכור אותך – **דרך החיים שלנו**. ככה נרגיש שלמרות שאתה רחוק מאיתנו ונמצא בעולם אחר, אתה בעצם ממשיך לחיות דרכנו גם בעולם הזה.

אני יודע, חבר יקר, שלא תקרא את הדברים שאני כותב לך עכשיו, אבל אני מאמין שאתה יודע לך שם למעלה מה אני מרגיש באמת. ולכן רציתי להגיד לך, אודי, רק מילה אחת – **תודה!** תודה על כל הדברים שזכיתי לגלות בזכותך בכל התקופה האחרונה הלא פשוטה שעברתי.

גיליתי שקשר אמיתי בין אנשים לא תלוי בגוף ולא משועבד למגבלות של מרחק ושל זמן.

גיליתי שהקב"ה ינחם וירפא וימחה את הדמעות שלנו, אם רק נפתח את הלב וניתן לו להיכנס לשם.

גיליתי שהזמן הוא הרופא הטוב ביותר ושהחיים חזקים יותר מכל, אם רק לא מפנים להם עורף ושוקעים בתוך ביצה של מסקנות ורחמים עצמיים.

גיליתי שאומנם אנחנו לא בוחרים את המצב שבו אנחנו נתונים, אבל אנחנו בוחרים איך להתמודד איתו, וזה הדבר החשוב באמת.

גיליתי שאנחנו מוקפים באנשים טובים ומדהימים, ושם רק לא נתעקש תמיד להתמקד ברע ובצדדים השליליים, העולם יראה לנו הרבה יותר טוב. טוב כמו שהוא באמת.

גיליתי שהדברים השווים באמת בעולם לא נמדדים בכסף, ולמרבה הפלא דווקא הם הכי פשוטים והכי זמינים. גיליתי הרבה דברים, ואני עוד ממשיך לגלות כל הזמן. אני מקווה שאתה נמצא לך שם בשמים וגאה בי. גם אני גאה בך, אודי, וחושב עליך הרבה.

כשנפרדתי מיחזקאל פרישמן, הוא ליווה אותי במדריגות, וממש לפני שנפרדתי ממנו לשלום הוא שאל אותי פתאום: "ערן, אתה חושב על אודי לפעמים?" קצת הופתעתי מהשאלה ועניתי לו שאני חושב עליך המון, והפרידה מאוד קשה לי. הוא אמר: "באמת סליחה שאני מעכב אותך, אבל תרשה לי לספר לך עוד סיפור קטן. הייתה אישה אלמנה שבנה היחיד שנותר לה מבעלה נהרג באחת ממלחמות ישראל על תקומת מדינתנו. היא שקעה בדיכאון עמוק, התנתקה מהסביבה ואיבדה את הקשר עם בני אדם ומכריה חששו לחייה. אחד מהם יעץ לה לעלות לקברו של הצדיק ר' אריה לוי ולשפוך שם את מר ליבה. לאחר לחצים ושכנועים היא עלתה לקברו, עצובה בודדה ומיואשת מהחיים, כשליבה הומה מגעגועים לבנה היקר שאיננו עוד.

היא ניגשה לקבר של ר' אריה וקראה את המילים שהיו כתובות על המצבה:

"אני מבקש מכל מי שיעלה להשתטח על קברי שיאמר בפה מלא: **"אני מאמין באמונה שלמה שתהיה תחיית המתים בעת שיעלה רצון מאת הבורא יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד ולנצח נצחים"**.

האישה קראה את המילים שוב ושוב ולפתע אורו עיניה: **"הבן שלי יחיה! הוא ישוב אליי, הוא יחזור..."**

מאותו רגע השתנו חייה. היא הצליחה להתעודד ולהתגבר ולחזור לחיים כבן אדם מן השורה.

עד כאן מה שסיפר לי יחזקאל פרישמן ובדברים האלו אני רוצה להיפרד ממך, אודי. אולי בעצם אחרי מה שכתבתי עכשיו המילה להיפרד היא לא מדויקת כי אנחנו מדברים בסך הכל על פרידה זמנית. אנחנו עוד ניפגש, אודי, עוד ניפגש. אבל גם בינתיים אתה עוד ממשיך לחיות איתי במחשבות שלי, במעשים שלי ועמוק בתוך הלב.

להתראות בינתיים, אודי,

מתגעגע ואוהב

ועכשיו יותר מתמיד

ערן

נ.ב. יום אחד אני עוד אתחנן ואקים את הבית שלי. אני עוד לא יודע עם מי, ואני לא יודע מתי זה יקרה.

אבל דבר אחד אני כבר יודע, אודי –

איך אני אקרא לכן הראשון שייוולד לי ...